

Cul-de-sac

i altres barreres que apareixen quan s'oblida el camí

A mitja tarda d'un dia de primavera la Maria surt pel portal, àgil i cautelosa, decidida a escapar-se d'aquell lloc on havia estat empresonada per finalment tornar a casa seva. No feia gaire estona que en Josep Cuní s'havia presentat en persona al menjador i li havia dit, entre altres coses, que els presos serien alliberats. Se sent digna del cèlebre missatge i esbrina el significat del missatge, s'omple de valor i marxa del lloc on se sentia retinguda. Feia temps que estava envoltada de persones aparentment agradables, però de les quals desconfia, no deixen de ser desconeguts i per més voltes que li doni no entén les seves intencions... "No sé què volen de mi, no he demanat res d'això!"

Als 72 anys, la Maria havia deixat de reconèixer la seva família, excepte el seu home, l'únic vincle amb el qual encara connectava. Així i tot, la connexió des del record exigeix presència, i aquell dia el seu home no hi era. Travessa el carrer a correuita i ensopega amb el cotxe blau que la seva neta hi havia aparcat la nit anterior, mentre observa uns nens que deixen de jugar a pilota quan veuen que comencen a caure quatre gotes. La Maria no es deté, es mou amb pas ferm i continu de camí al lloc on va viure fa vint anys. Duu el pijama d'estiu i va descalça, no ha volgut posar-se la roba que hi havia en aquell armari, que no és seva. Veu l'oficina de correus al final del carrer, a mà dreta després d'una pujada, i pren aquesta direcció. Passa desapercebuda entre uns quants cotxes i una bicicleta, fruit dels seus esforços per dissimular. Visualitza el seu destí amb claredat i confia que el camí es fa en caminar.

Cada matí la seva neta para taula amb un parell de torrades i suc, encén la televisió i es disposen a esmorzar juntes. Cada dia es presenta la possibilitat que passi qualsevol cosa i avui, sota la mirada intrigada de la neta, l'àvia semblava més dolça i propera. Fins que de cop i volta s'aixeca, encara amb la boca plena de la primera queixalada que li havia fet a la torrada, i diu: «De saber que en Josep Cuní vindria, hagués preparat jo mateixa el... aquest menjar, no està a l'altura. Per favor!». Es manté avui la que havia estat el primer senyal d'alarma per la gent del seu voltant: afirmava que el famós que veu a la televisió era allà mateix, al menjador. Deixar el foc encès, el menjar cremat, l'aixeta oberta i la paraula sempre a la punta de la llengua, entre altres oblits i descuits, havien estat acceptats com a normals de l'edat fins que va començar a viure una realitat distorsionada. Malgrat no haver menjat, la Maria es mostrava més disposada i enèrgica que de costum. Amb la mirada viva i les celles aixecades demana a la seva neta que posi la música d'en Lluís Llach mentre es queda al jardí prenent el sol. La neta no troba que faci un dia gaire calorós, però ajorna les activitats que tenia pensades per acompanyar-la en el compliment d'aquest desig tan agradable.

— Et queda molt bé aquesta llum a la cara, iaia, avui et veig molt bufona. — li diu. L'àvia es tapa el rostre amb les dues mans per amagar el somriure que li provoca el comentari, mentre la neta s'apropa per fer-li una carícia a l'esquena, dient: — És veritat! No tinguis vergonya, ja ens coneixem prou bé. La Maria la mira de forma altiva mentre gira el cos per esquivar la carícia, busca amb els ulls blaus i brillants la mirada d'aquella desconeguda i diu:

— No crec, no ens coneixem pas. Si bé que és veritat que hi ha molta cosa que no me'n recordo, saps. Ja ho deia el poeta aquell. Si la vida és un paper on escrivim amb llapis, cada dia... el temps que passa... és com una cosa que ho va esborrant tot. Però, vaja, és igual això, jo no hauria d'estar aquí perquè m'estan esperant.

Posant fi a un llarg silenci incòmode, la Maria canta la cançó que escolta de l'altaveu:

“Si em dius adeu, vull que el dia sigui net i clar, que cap ocell trenqui l'harmonia del seu cant. Que tinguis sort i que trobis el que t'ha mancat en mi”...

Asseguda amb les dues mans recolzades i ben obertes sobre la falda, el cap lleugerament aixecat i la barbeta caiguda, la Maria observa com aquella noia entra a casa dient que prepararà una infusió. “Sí, clar... sempre diu això i em porta pastilles!” Al cap de deu, com a molt quinze minuts, la neta torna al jardí i la Maria ja no hi és.

La pujada d'aquell carrer s'havia fet llarga i cansada. La Maria s'atura davant l'oficina de correus, necessita recuperar l'alè. A dins hi ha un senyor que l'observa a través de la finestra, la reconeix amb il·lusió després de molt de temps sense veure-la, fins que la nota amb actitud estranya i s'adona que va descalça. D'un bot, l'home surt obrint un paraigua i dient:

— Bona tarda, Maria. Ens has vingut a veure? — mira als voltants movent els braços i el cap amb agitació, i continua — Com és que vens sola? — es frena quan s'adona que no tindrà resposta a cap dels seus dubtes. La seva curiositat ara és el menor dels problemes.

— Vaig cap a casa. Des d'aquí... potser faig més volta, oi? Bé, però em sé el camí. Aquest és el camí que m'agrada. — Contesta la Maria amb els braços encreuats per davant, desplaçant-los entre el pit i la panxa i la mirada fixa a terra evitant el contacte visual amb aquell desconegut. El senyor segueix la línia de la seva mirada, la Maria duia els peus molls, prou nets, i podia identificar alguna ferida a la punta dels seus dits. Mentre aquell home feia passes cap enrere, direcció l'oficina, i anava dient no marxis, queda't aquí Maria, ara vinc... la Maria reprèn la seva caminada agafant el trencant que baixa cap a l'esquerra i que porta als afores del poble. El cel s'havia enfosquit per un núvol més carregat que s'aproximava des d'aquella direcció i ja havia tapat l'últim raig de sol que encara resistia.

La Maria va ser la primera dona a aprovar les oposicions per ser funcionària de correus. El seu somni era ser cartera, però mai li van permetre treballar al carrer. S'havia passat anys tancada en una oficina, va aprendre a gaudir també de l'atenció al públic. Sense cap penediment es quedava, obria i llegia totes les cartes manuscrites amb destinatari desconegut o erroni. El que havia començat com una casualitat es va convertir en costum i fins avui en conserva una bona col·lecció. Lamenta haver perdut la capacitat de llegir amb fluïdesa, excepte aquestes cartes, que llegeix sovint i quasi les sap de memòria. Conserva, en canvi, la capacitat d'escriure, junt amb una creativitat per expressar-se que durant molts anys va cultivar com un do i que la gent del seu voltant admirava. Habilitat que fins fa poc temps preservava prou bé en vista del seu últim escrit, trobat recentment per la seva neta a la paperera:

“Si oblido, desapareix. Pensava que deixar-ho anar em faria sentir lliure. No és així. Diuen que el temps ho cura tot, però que no t'enganyin. El temps pot semblar piadós, però no és més que un lladre, un criminal fastigós vestit molt elegant i subtil”.

La seva pena més profunda és haver-se distanciat de la seva gent, de si mateixa. Quan es mira al mirall veu el cos d'una vella en el qual no es reconeix, però és aquesta la imatge que li ve al cap quan es pregunta per què s'ha quedat sola, aquell reflex ho explica i ella així ho entén. “Qui es voldria quedar al costat d'aquella dona arrugada?”. Se sent distant de la seva pròpia història, amb un buit a dins que no sap com omplir. Per instants dubta de si, un cop arribi a casa seva, trobarà allò que busca... però creu que només hi ha una forma de saber: seguir caminant. “No penso permetre que em segueixin enganyant d'aquesta manera!”. Albira una font de pedra al costat d'un mur, el que fa molts anys havia estat la muralla que protegeix el poble, reconeix el final del seu camí i s'afanya en aquesta direcció.

Arriba a un cul-de-sac, sense sortida, sense llum, entre dos murs emmarcats per males herbes i escombraries. Ple de gats de carrer a l'entrada esperant a algú que, segurament sovint, els porta menjar a aquesta hora. Ningú sap com, ni qui es va equivocar a l'hora de fer la planificació del barri, deixant aquest espai buit. Però no cal ser del poble per adonar-se que és perillós. La Maria sempre deia que el barri es mou sol, que els carrers tenen vida pròpia, s'ajusten a la lluita de cada família per aconseguir el seu espai. Les famílies creixen i el desig per tenir més, per ocupar més, augmenta exponencialment i el barri flueix sense direcció, sense prudència. Però ara mateix la Maria no estava per segons quins temes, dins d'aquell carreró buit se sentia com xiulava el vent amb força i fins i tot els arbres que creixen als terrenys del costat, també desaprofitats, brollen en direcció oposada.

Ja no li quedaven forces per caminar i ara tampoc tenia motius per fer-ho. S'atura i obre els ulls com plats mirant cap a un punt fix, la paret blanca i bruta al final del carrer. Com una estàtua rígida i freda, gairebé no pestanyeja. Els seus peus, clavats al terra aspre

d'asfalt, estan gelats i pressionant amb els dits cap a baix per mantenir-se ferma al terreny, ja bastant humit. Li fan mal els genolls, les seves cames curtes i gruixudes no es flexionen ni tan sols una mica, a la seva pell blanca i arrugada es formen ronxes rosades, quasi liles, per la sang que té dificultats a circular. Nota les seves ungles clavades als palmells de les pròpies mans i l'aliança d'or comprimida entre els dits del costat, mentre tanca el puny amb tota la força.

La Maria camina lentament i sense rumb, palpant el mur lateral que li serveix com a guia, nota el relleu de les pedres, el centre llis i les vores de ciment aspre que les uneix. Veu una teranyina a un dels forats i el sobresalt l'obliga a seguir caminant. S'apropa a la paret al final del carreró, és la part del darrere del jardí d'una gran casa. Quan decideix que no vol continuar s'adona que no sap tornar. La seva respiració és ràpida i curta, contenint un plant explosiu a punt de sortir com una tempesta arrasant amb el seu interior. La visió borrosa li impedeix girar-se, es manté quieta fins que sent unes veus greus i estridents. "Què estaran dient? Estan arrasant amb tot!".

Se senten els primers trons, la pluja s'intensifica i provoca en la Maria un canvi d'intencions. Es posa de genolls, amb cuixes rectes i teses, les mans li cauen sobre les cames i segueix tancant els punys amb força. Nota tensió a les espatlles, pressió latent al cap i li piquen els ulls. Mou el tronc i el cap endavant i enrere en un intent inútil d'esquivar les gotes que li cauen a la cara com agulles de gel. Respira efusivament per la boca, fa pauses per empassar l'excés de saliva que s'hi acumula. Cada vegada que empassa nota un gust horrible i de seguida se li forma una bola a la part interna del nas que l'obliga a detenir la respiració i tornar a empassar, constantment. Però no li falta l'aire, o almenys no se n'adona.

"És una guerra? S'acaba el món!". La llum d'un llampec avisa sobre l'arribada d'uns segons de silenci, entre els quals se sent el soroll del motor d'un cotxe, cada vegada amb més volum. El pànic li impedeix raonar més enllà de l'aquí i l'ara, poques vegades el patiment s'arrela tan profundament al moment present. No pateix per la seva vida, no li fa por morir. El sofriment no té perspectiva de futur quan una no recorda com es compta el temps, tot el que sent està al present malgrat el seu pensament viu al passat i davant una situació que escapa a la raó l'embolic és assegurat. Amb el sentit de la vista quasi bloquejat del tot i encara agenollada, la Maria tanca els ulls i ajunta les mans davant de la boca, entrellaçant els dits i pressionant-ho contra la barbata. "M'han tornat a enganyar!"

Dubta si cridar o resar. Durant un parell de minuts es queda paralitzada, deté el puja i baixa del seu pit, relaxa l'abdomen i respira lentament. És el dilema, cridar o resar, el que li aporta una petita sensació de control. Gira el tronc i el cap, els genolls entumits i molls li rellisquen i tot el seu cos s'inclina deixant el pes sobre les natges. Mira cap a l'inici del carreró i veu com s'hi atura un cotxe blau. Abans de pensar i molt abans d'actuar, esclata aquell plor descontrolat. Plora com una nena, perduda, sola, asseguda a terra al final d'un

cul-de-sac. Sanglota en veu alta i nota com les llàgrimes es barregen amb la pluja i li cauen sobre la falda. Aquells desconeguts l'havien trobat. "S'ha acabat. No hi ha res a fer".

—

2024-Estudians-1 premi-Cul-de-sac-Fernanda Caroline Oliveira